

Puntdevista14. Amb bones paraules no n'hi ha prou (18/4/17)

S'ha arribat a definir l'ésser humà com un animal que parla, per emfatitzar que el llenguatge complex que tenim ens distancia dels altres éssers vius, car podem referir-nos a allò que és real i a l'imaginari, al passat i al futur, als fets i als projectes, als objectes i a les idees, ... de manera que construïm, mitjançant el llenguatge, la mateixa realitat que ens envolta i aquella que ens és més llunyana. Fins i tot es poden establir relacions clares entre potencialitat intel·lectual i domini del llenguatge, i no diguem quan se'n dominen diverses modalitats de llenguatge. Perquè és clar que el llenguatge no és solament verbal, sinó també gràfic, cinètic, emocional, en fi, tot aquell conjunt que qualifiquem com "no verbal".

Per tot això és fàcil comprendre la importància que en l'educació es dona al llenguatge en les seves diverses formes d'expressió i comprensió. Però ara no em centraré en l'ensenyament del llenguatge i les seves implicacions sinó en el paper que el llenguatge, y més específicament el llenguatge verbal, juga en la concepció mateixa de l'educació, en la seva justificació i comprensió. I és que no pot ser d'altra manera: l'educació té a veure amb conceptes, que s'han d'expressar lingüísticament. No és diferent d'altres àmbits: la medicina, la psicologia, la sociologia, el dret, ... que han creat el seu propi llenguatge – verbal i no verbal - per fer precisament més factible la comunicació sense equívocs, amb precisió. Com més evolucionat està un àmbit científic més necessitat té d'un llenguatge propi, específic.

I aquí ja ens trobem amb una primera dificultat en l'àmbit educatiu. Tenim molt poc vocabulari específic, de manera que ens nodrim majoritàriament del vocabulari propi del llenguatge comú, i això comporta una dificultat d'enteniment dels mateixos conceptes que utilitzem. Posem un exemple. S'utilitza tot sovint en molts ambients l'expressió *educació o pedagogia progressista*, sense necessitat que s'expliciti en què consisteix. Fins i tot resulta políticament incorrecte plantejar qualsevol dubte al terme. Curiosament, els metges no parlen d'una "medicina progressista", ni els agricultors d'una agricultura progressista, ni els arquitectes d'una arquitectura progressista... Aquests col·lectius parlaran d'una medicina tecnològicament avançada, una agricultura ecològica, d'una arquitectura sostenible ... En educació s'utilitza l'expressió *progressisme* en el mateix sentit que ho fan alguns grups polítics, que s'apropien del terme i ja no els cal demostrar perquè les seves idees porten al progrés ni què entenen per progrés. Vol dir això que el llenguatge pedagògic és altament dependent del llenguatge polític? Sens dubte.

Podríem fer un paral·lelisme amb altres conceptes com *igualtat, equitat, integració, innovació*, etc. Tots ells conceptes de semàntica positiva que sovint s'utilitzen sense necessitat de concretar com s'entenen; si aquells que els utilitzen explicitessin clarament els significats que donen als termes, aleshores veuríem si realment hi estem tots d'acord o bé es tracta d'una concepció defensada solament per determinades persones i grups. Un exemple paradigmàtic, a més dels ja assenyalats, és el concepte de *qualitat* aplicat a la

educació, en aquest cas emprat habitualment pels qui es situen a l'altra banda de l'espectre polític del esmentat progressisme. Només cal veure que les dues lleis estatals d'educació promulgades pel partit popular s'anomenen Llei Orgànica de la Qualitat de l'Educació (LOCE, 2002) i Llei Orgànica de la Millora de la Qualitat de l'Educació (LOMCE, 2013). I, naturalment que ningú no pot estar en contra de la qualitat de l'educació, ni de la qualitat de cap servei social, però la concreció de què entén l'actual govern central com una educació de qualitat ben segur que no es compartida per tothom.

La importància de l'educació i la seva implicació sobre el conjunt de la societat fa necessari que tothom en pugui parlar i també que tothom pugui comprendre la naturalesa concreta dels fets i processos que es proposen, però la seva materialització exigeix una concreció inequívoca dels conceptes que es fan servir. I després que aquesta materialització sigui real, naturalment, que no ens quedem en el simple llenguatge, en el simple enunciat. Hi ha qui pensa que amb dir les coses aquestes ja es fan soles, i res més lluny de la realitat. Fer costa bastant més que dir.

L'educació està al servei de la societat, que la fa obligatòria durant uns quants anys i necessària durant tota la vida, de manera que cal ser transparent en les fites i processos que des del sistema educatiu i des dels seus professionals es proposen. Quan s'aterra a la concreció dels conceptes emprats i especialment en les propostes de com aconseguir-los es podrà decidir si hi estem o no d'acord, si ens convenen o no ens convenen, si cal entrar en un debat obert sobre el que comporten les paraules grandiloqüents que es fan servir. Perquè de grans declaracions ja n'estem una mica saturats.

Jaume Sarramona

(www.sarramona.net)